

Ledenbijeenkomst KVAN/BRAIN Archiefwet

4 maart 2019 Haarlem

Thema Bestel

- Waarden archieffunctie specifiek benoemen irt aanpalende wetgeving
- Centrale archiefbewaarplaatsen mogelijk maken (aanwijzen onder de wet) voor specifieke typen archieven of bepaalde domeinen. Bijv Beeld en Geluid.
- Digitale archiefbewaarplaatsen definiëren als voorziening. Huidige wettelijke definitie is toegespitst op analoge bewaarplaats. Haakje in de wet maken bij de begripsbepaling. Dan functionaliteit benoemen en verder uitwerken in Archiefregeling.
- Verantwoordelijkheid bij overbrenging eenduidig maken. Nu verschil decentraal/rijk: bij rijk gaat ook de zorg over en bij decentrale overheden niet.
- Archiefinstellingen zullen zich steeds meer ontwikkelen tot culturele instellingen waar begrip archief op de achtergrond raakt. Culturele functie van archieven en archiefinstellingen regelen in Erfgoedwet. Informatiebeheer in Informatiewet.
- Verplichte benoeming archivaris (inclusief gemeenschappelijke regelingen; die doen dat nu vaak niet en dan is verantwoordelijkheid vaak niet duidelijk. Des te problematischer omdat de democratische controle op GR'en al lastig is voor gemeenteraden. Huidige art 40 helpt niet voldoende. Aanpassing Wgr aanstaande, dan wordt het misschien nog ingewikkelder. Moeten we niet willen.
- Uitbreiden reikwijdte Archiefwet. Het daar gehanteerde begrip overheidsorganen is niet ruim genoeg kijkend naar verantwoordingsplicht en belang archieven daarvoor. Ook op dit punt AW aansluiten bij WOO. Grote publieke organisaties zoals systeembanken, (grote) NGO's, IPO VNG etc zouden er ook onder moeten vallen.
- Diploma-eis handhaven; curriculum opleiding uitbreiden naar digitale archivering. Bang dat opleidingen anders verdwijnen. Feit dat opleiding nu onvoldoende aansluit geen reden om eis uit de wet te halen maar juist om opleiding te verbeteren te moderniseren. Belangen waar archivaris voor staat worden door niemand anders geborgd. Dat moet je niet aan iedere willekeurige manager overlaten. Archivistische zienswijze moet overeind blijven in de omgang met overheidsinformatie; is een uniek en noodzakelijk perspectief omwille van de recht- en bewijszoekende burger.
- Verplichting tav duurzame betrouwbaarheid en toegankelijkheid moet ook gelden voor te vernietigen informatie. Wet is nu te exclusief gericht op te bewaren informatie.
- Toezicht op overgebrachte informatie door onafh inspecteur. Provincie? Peer to peer? Zit nu bij IBT maar wordt per provincie zeer verschillend uitgevoerd. En op rijksniveau is toezicht op beheer overgebrachte archieven helemaal niet ingevuld.
- Onafhankelijkheid toezicht door archivaris beter borgen. Alleen de bepaling 'onder bevelen van B&W' is niet voldoende. Archivaris zonder enige zeggenschap over inzet van mensen en middelen kan zijn werk niet goed doen.

Thema Openbaarheid

- Burger moet centraal staan: zij zijn de doelgroep; het gaat over hun informatiepositie.
- Archiefwet zou net als WOO moeten inzetten op actieve openbaarheid. Burger wil liefst via 1 landelijk portaal aan informatie komen. Hoe oud, vanuit welk regime (WOO of Archiefwet), overgebracht of niet moet geen verschil maken. Archiefinstellingen zijn niet goed in staat om open data sets op een goede manier actief openbaar te maken. Burger moet bij archiefinstelling moeite doen om ergens bij te kunnen. Actief openbaar wil zeggen: je brengt het naar de burger toe. Dat kan de administratie soms beter. Dus wet moet zorgen dat je het daar kunt beleggen waar het in de beste handen is.

- Bestaande beperkingsgronden handhaven. Max 75 jaar.
- Verkorte overbrengingstermijn komt effectief nog steeds uit op 20 jaar. Dat moeten we niet willen. Over te brengen archiefbescheiden moeten binnen max 5 jaar na overbrengingstermijn daadwerkelijk zijn overgebracht.
- WOO Archiefwet moeten naadloos op elkaar aansluiten ook wat betreft criteria tav openbaarheid. Uiteindelijk naar 1 wet toe. Voor bestuurders die ver willen gaan in actieve openbaarheid moeten WOO en Archiefwet geen grote obstakels opwerpen.
- KVAN/BRAIN moet ook een voet tussen de deur zien te krijgen in aanloop naar vaststelling WOO.

Thema overbrengen en bewaren

- Wet moet mogelijkheden openlaten om overbrenging invulling te geven op de manier die een overheidsorgaan het beste past. Soms is overbrengen naar archiefinstelling beste oplossing, maar soms verdient bewaren bij de bron de voorkeur. Dan wel van belang: centrale toegang als voorziening voor de burger. Belangrijk om die niet lastig te vallen met de manier waarop het beheer is ingericht.
- Expliciet maken dat vervroegd overbrengen of uitplaatsen een mogelijkheid is.
- Overbrengen moet gehandhaafd blijven maar wel andere invulling krijgen. Niet per se verplaatsing van archiefbescheiden naar een (digitale) bewaarplaats maar een juridisch construct dat overdracht van verantwoordelijkheid behelst. Roept wel de vraag op hoe beheerverantwoordelijkheid waar te maken is als uitvoering van beheer elders ligt. Vraagt om handhaving koppeling rollen beheerder-toezichthouder.
- Overbrenging heeft z'n langste tijd gehad. Sluit aan op verwachting dat archiefinstelling een erfgoedinstelling wordt met louter culturele taak.
- Concretiseren van goede geordende toegankelijke staat moet niet in de Archiefwet geregeld worden maar in Archiefregeling. Wet moet wel voldoende kapstok bieden voor digitale invulling
- Selectielijst stevig overeind houden. Mogelijkheid om vaststellen te vergemakkelijken is wenselijk maar dat moet geregeld worden in Archiefbesluit.
- Vervroegd overbrengen/uitplaatsen: moet mogelijk zijn binnen bijv werkapplicaties.

Thema toezicht

- Interne controle (horizontaal toezicht) blijft belangrijk. Scheiding beheer/toezicht moet mogelijk zijn. Toezicht leent zich goed (beter?) voor onderbrengen bij control. Maar: toezicht is toch juist gekoppeld aan beheerrol om grip te hebben op de kwaliteit van de over te brengen archieven? Veel discussie over dit punt; tegengestelde meningen blijven.
- Omissie in de wet: geen toezicht op de overgebrachte archieven rijk en provincies. Dat oplossen.
- Sanctiemogelijkheden wenselijk. Geldt alleen voor extern toezicht. Past niet bij interne controle/horizontaal toezicht dus daar niet aan de orde. IBT heeft al sanctiemogelijkheden en die werken ook effectief, vooral als stok achter de deur. Tegengeluid: effectiviteit IBT is twijfelachtig; verschilt erg per provincie. Is niet in Archiefwet op te lossen; is geregeld in Wet Rgt. Bij het rijk heeft de Minister sanctiemogelijkheden, maar daar wordt nooit wat mee gedaan. Op andere terreinen is het gebruikelijk dat sanctiemogelijkheden van minister gemandateerd worden aan toezichthouder. Is bij EGI niet het geval.
- Eenduidiger manier van toezicht (inrichting en instrumentarium) zou goed zijn. Is slechts gedeeltelijk kwestie van wetgeving; grotendeels uitvoeringskwestie.
- 1 organisatie voor extern toezicht: combineer EGI en IBT Archieven.
- Onafhankelijke positionering van (archivaris als) horizontaal toezichthouder moet beter worden geborgd. Zou net zoals FG ontslagbescherming moeten hebben. Rechtstreekse lijn naar bestuur beter/scherper formuleren.

Aanvullende punten uit de zaal

- Term archiefbescheiden niet meer van deze tijd. Sluit aan bij de WOO (documenten) maar bewaak wel de specifieke archiefwettelijke toepassing/invulling daarvan
- Functie archieven als geheugen van de samenleving; inclusiviteitsvraagstuk. Zou tot uiting moeten komen in de wet; opnemen in artikel waarin de waarden van archieven worden benoemd.
- Wat is overheid; wie zijn zorgdragers: graag verhelderen. Was in Archiefwet 1962 duidelijker dan in Archiefwet 1995.
- Archiefoverdrachten bij reorganisaties en taakverschuivingen. Moet een werkbare grondslag voor zijn in Archiefwet. Zeker met oog op gemeenschappelijke regelingen en de beweeglijkheid in dat landschap.